

ТЕРОРИСТИЧНИ АТАКИ В НАСЕЛЕНИ МЕСТА. ПРЕВЕНЦИЯ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ.

проф. д-р Ненко Дойков-директор на лаборатория за
специализирани изследвания на рисковете и сигурността

**„ЗА СИГУРНОСТТА ТРЯБВА ДА СЕ ПЛАЩА, А ЗА
ЛИПСАТА Й – СЕ РАЗПЛАЩА“ - УИНСТЪН ЧЪРЧИЛ**

Поставяйки си за цел да разберем каква е степента на готовност, на институциите в държавата, за отговор на криза вследствие на терористична дейност, и по конкретно взаимодействието между отговорните институции, на първо място трябва да си отговорим, какво всъщност разбираме под понятията, „тероризъм“ и „терористичен акт“, с какво съдържание изпълваме тези понятия.

По какъв начин те са опасни и до колко трябва да се чувстваме заплашени от дейността на групи или отделни индивиди, постигащи целите си чрез терористично насилие. И едва тогава, знаейки отговорите на тези въпроси, разбирайки срещу каква опасност сме изправени да търсим отговор на въпроса: Какво е взаимодействието между държавните и другите органи за противодействие и реакция срещу тази заплаха.

ДЕТЕРМИНИРАНЕ НА ТЕРОРИЗМА

ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ-
ТЕРОРИСТ?-БОРЕЦ ЗА
СВОБОДА?-
ОРГАНИЗИРАНА
ПРЕСТЪПНОСТ?-ЛИЧНО
ОТМЪЩЕНИЕ??

Терминът “тероризъм” се появява за първи път в речника на Френската академия на науките в издание от 1798 г. и означава режим на насилие, осъществяван от дадено правителство.

Това е първият опит за идентификация на понятието тероризъм.

Оттогава датират опитите за юридическа класификация на това явление.

Думата “терор” е от латински произход (terror - страх,ужас). Аналогично значение имат и terror (англ.) и tereur (фр.).

Същият смисъл е вложен и в съчетанието “терористичен акт” (фр. acte de terreur).

**Що е тероризъм,
кога се появява, защо се
появява, кое обуславя
появата му. Корените на
това явление се търсят
още в дълбоката
древност.**

**Историческият му
преглед ни показва, че
почти с появата на
обществените
отношения се появяват
и наченките на това
явление.**

- **Различни са били подбудите за използване на терора в отделните епохи, довели до лишаване от живот на руския император Александър- III, българския премиер Стамболов, американският президент Джон Кенеди, френския президент Карно, сръбския крал Александър, и въпреки, че всеки от атентаторите е имал лични мотиви за извършване на убийството, това което ги обединява, е наличието на крайна политическа цел.**
- **Политическите мотиви и политическата цел, са в основата на действията на терористите и в по-новата история на света.**

През м. декември 2001г., Съветът на министрите на ЕС дефинира терористичния акт като "преднамерено действие, което по своята същност или в някакъв контекст може сериозно да навреди на държава или международна организация в смисъла, определен от съответното вътрешно право".

Според министрите на ЕС терористично е **"всяко действие, целящо да уплаши населението, да възпрепятства действия на правителството, да нанесе сериозни вреди или да унищожи основни политически, конституционни, икономически или социални структури в една държава или международна организация, да посегне на човешки живот и евентуално да причини смърт.** Прякото или косвено преднамерено доставяне или събиране на средства, за които е известно, че ще бъдат използвани за извършване на терористичен акт на територията на която и да е от държавите - членки на ЕС, също е престъпление",

Тероризъм е накърняването на целостта на човешкото тяло, застрашаването на живота на невинни хора, отвличането или вземането на заложници, разрушаването на правителствена или обществена сграда или друг инфраструктурен обект, включително информационна система или частна собственост, което би довело до големи икономически щети. Отвличането на самолети, кораби и други транспортни средства също се криминализира като терористичен акт.

В декларацията на ЕС за тероризъм се приема и "незаконното произвеждане, притежаване, предоставяне и използване на оръжия и научна информация, както и предумишленото прекъсване на доставките на жизнено важни за населението блага като вода и електричество",

**В СДВР има специално звено “ФУТБОЛНО
ХУЛИГАНСТВО И ЕКСТРЕМИЗЪМ”**

Нападението във влака в Германия-тероризъм

Нападенията в София??????

ТЕРОРИЗМЪТ НЕ МОЖЕ И НЕ СЛЕДВА ДА СЕ СВЪРЗВА С КОЯТО И ДА БИЛО РЕЛИГИЯ, НАЦИОНАЛНОСТ ИЛИ ЦИВИЛИЗАЦИЯ, НО ИЗГРАЖДАНЕТО НА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА ПРОПАГАНДА, ВКЛЮЧИТЕЛНО И В ТРЕТИ ДЪРЖАВИ, Е ЕДНО ОТ РЕШЕНИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТТА НА ТЕРОРИСТИЧНИТЕ ГРУПИ В РЕГИОНА НА СЕВЕРНА АФРИКА И БЛИЗКИЯ ИЗТОК.

ЗАПЛАХАТА ОТ ТЕРОРИЗЪМ-ТЕНДЕНЦИИ И ПРОГНОЗИ

Последните нападения, причинили стотици жертви във Франция, Турция, Дания, Сирия, Ирак и др. страни, както и по-отдавнашните атентати в Русия, Норвегия, Англия и Испания показваха, че вероятността от терористични актове не може да бъде изключена и за България (18 юли 2012 г. в 17:23 Бургас).

Експертите отчитат, че такава заплаха съществува преди всичко в големите населени места, промишлени и транспортни центрове, но също така и в туристически, културни и търговски обекти – в места със струпване на голям брой хора- **НИЦА.**

Условията благоприятстващи съществуването и развитието на тероризма в градска среда според редица експерти са:

- Гъсто населените райони;**
- Слаби органи за сигурност;**
- Широко развита инфраструктура;**
- Слаба охрана на обекти (обществен ред);**
- Широка реклама по средствата за масова информация;**
- Наличие на много недовлетворени от живота хора;**

**За подготовка на държавните и
общинските институции за реакция,
и отговор на терористична криза,
трябва да се познават възможните
варианти за атака.**

**Важно е да се предвидят и
разгледат видовете терористични
атаки, които е най - вероятно да
бъдат проведени:**

Атака с експлозиви – свързани са с употреба на експлозиви и запалителни материали за извършване на терористичен акт-
Бомбен атентат;

Атаки с оръжия – целта им е преди всичко да причинят незабавни жертви;

Вземане на заложници – заложниците се използват като лост за натиск при преговори-*Нападението на театъра в Москва, Русия, училището в Беслан и др.*

Атаки с опасни материали – включват химически, биологични, радиологични и ядрени материали, за да се поразят цели или да се причини хаос и масови жертви-
Атентат с газ в метрото в Токио, Япония;

Комбинирани – включват повече от един метод за атака-
Атентатът в Осло, Норвегия- 22 юли 2011 г- Андерш Брайвик: кола-бомба-8 убити и по-късно преоблечен като полицай убива със стрелково оръжие 68 деца ;

Кибер атаки – представляват заплаха за цифровата инфраструктура на целта.

Основният начин за извършване на терористични актове е чрез употребата на взрив (СВУ).

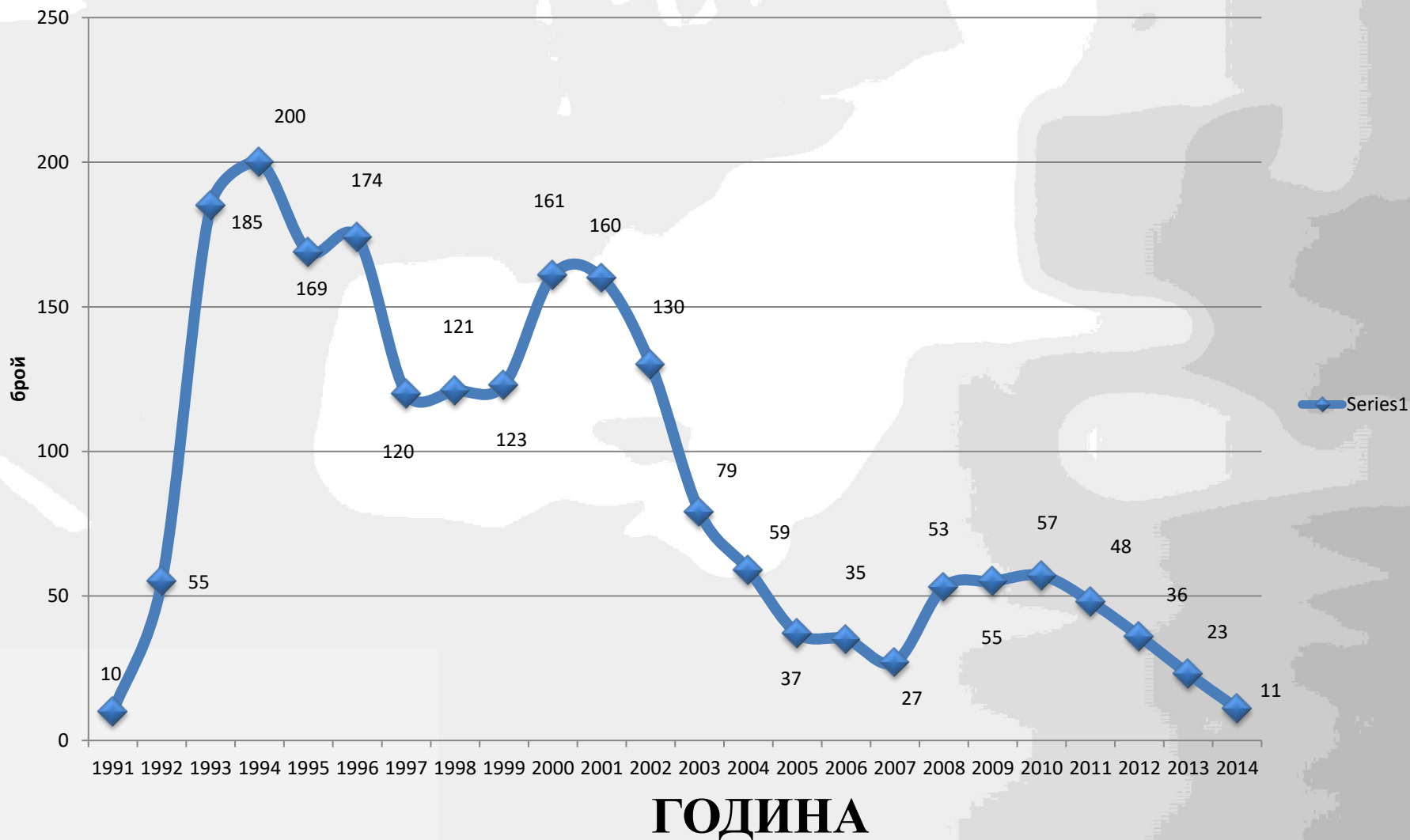
60% от всички атаки включват употребата на взривове, 30% огнестрелни оръжия и 10% други тактики.

Тенденции, които могат да се забележат при наблюдение на развитието на терористичната дейност са:

През 2014г. повече от 80% от жертвите на тероризъм са само в 5 държави: Ирак, Афганистан, Пакистан, Нигерия и Сирия.

Реализирани взривявания по години в България

ОБЗОР НА САМОДЕЛНИТЕ ВЗРИВНИ УСТРОЙСТВА

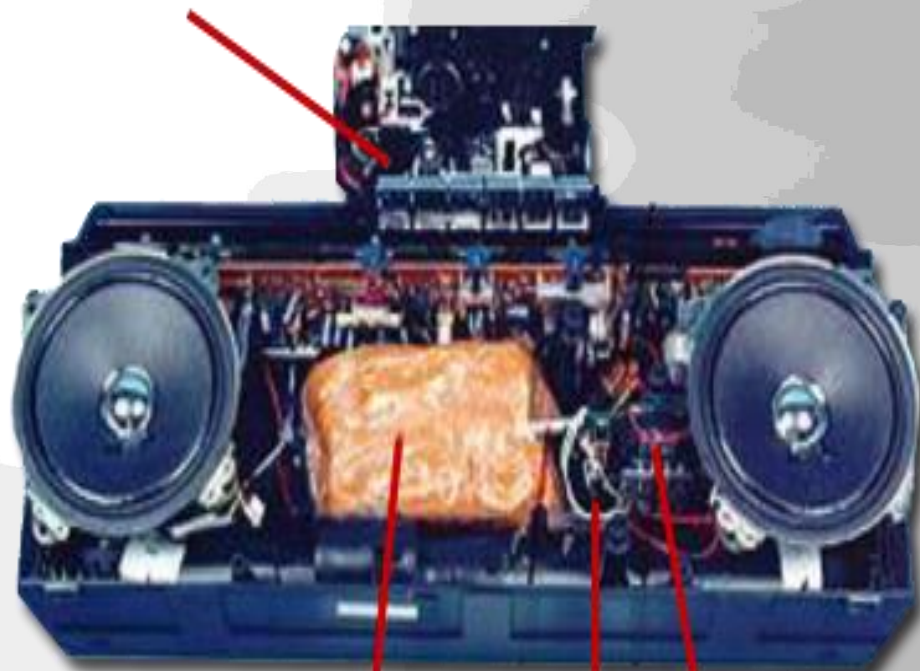
Дефиниция на самоделно взривно устройство

Самоделна бомба или капан/мина сюрприз, която когато бъде задействана води до взривяване на взривен заряд с основното намерение да убива или осакатява

Съставни части на самоделно взривно устройство

- Активираща система
- Възпламенителна система
- Основен взривен заряд
- Прекъсвач за безопасно взривяване
- Допълнителни осколци

Прекъсвач за безопасно
взривяване

Основен взривен заряд

Възпламенителна
система

Активираща система

Допълнителни осколки

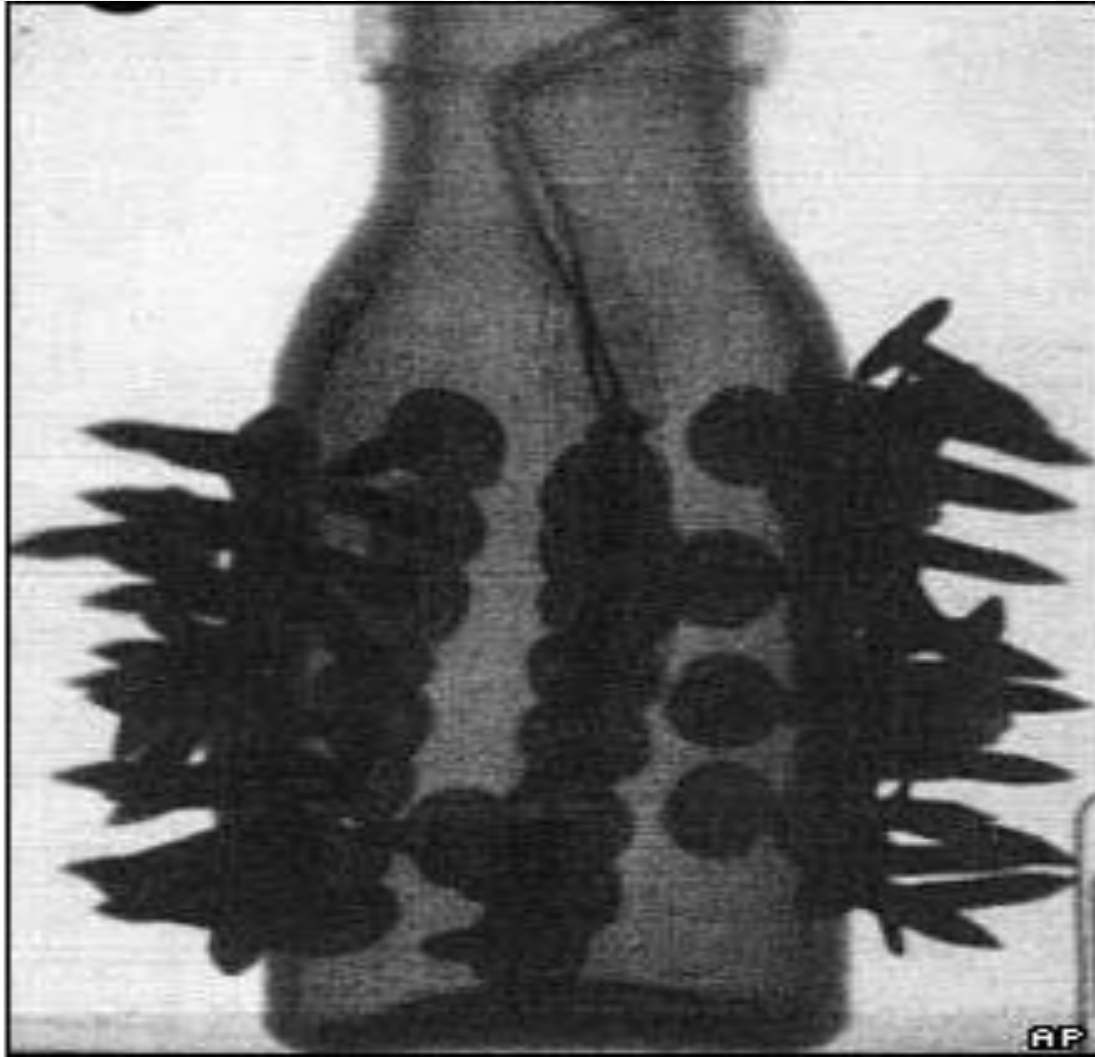
- Вградени в устройството
- Увеличават смъртоносността
- Могат да бъдат болтове, гайки, сачми, стружки пирони, други метални предмети или **течности**

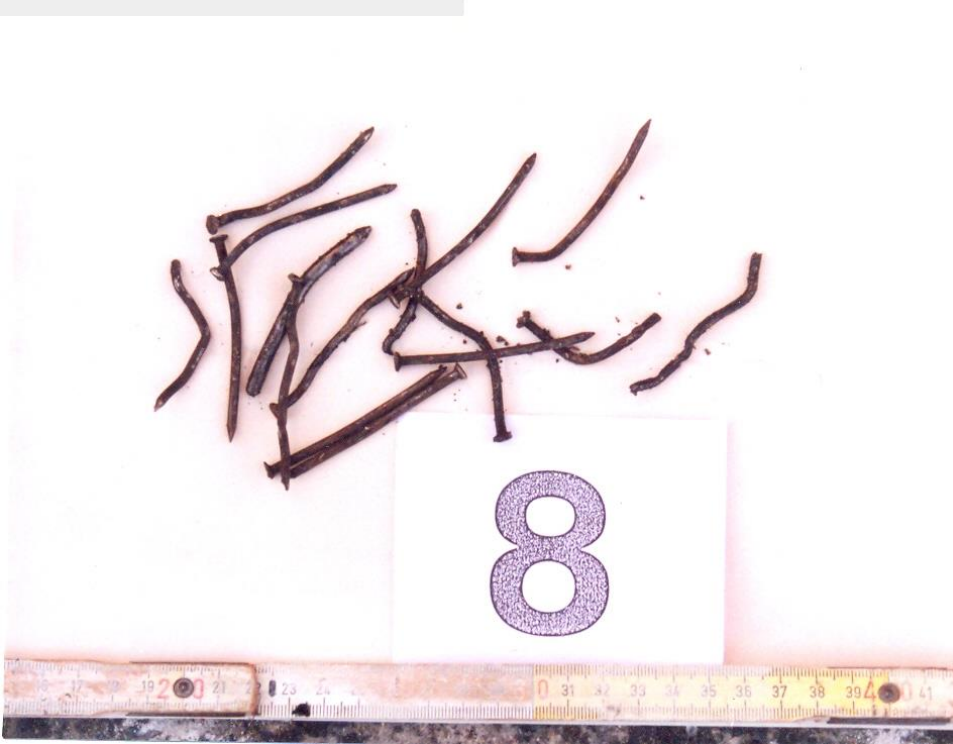

Иззети при огледа части от конструкцията на взривното устройство

- Опушени и деформирани парчета арматурно желязо, пирони и федер шайби.

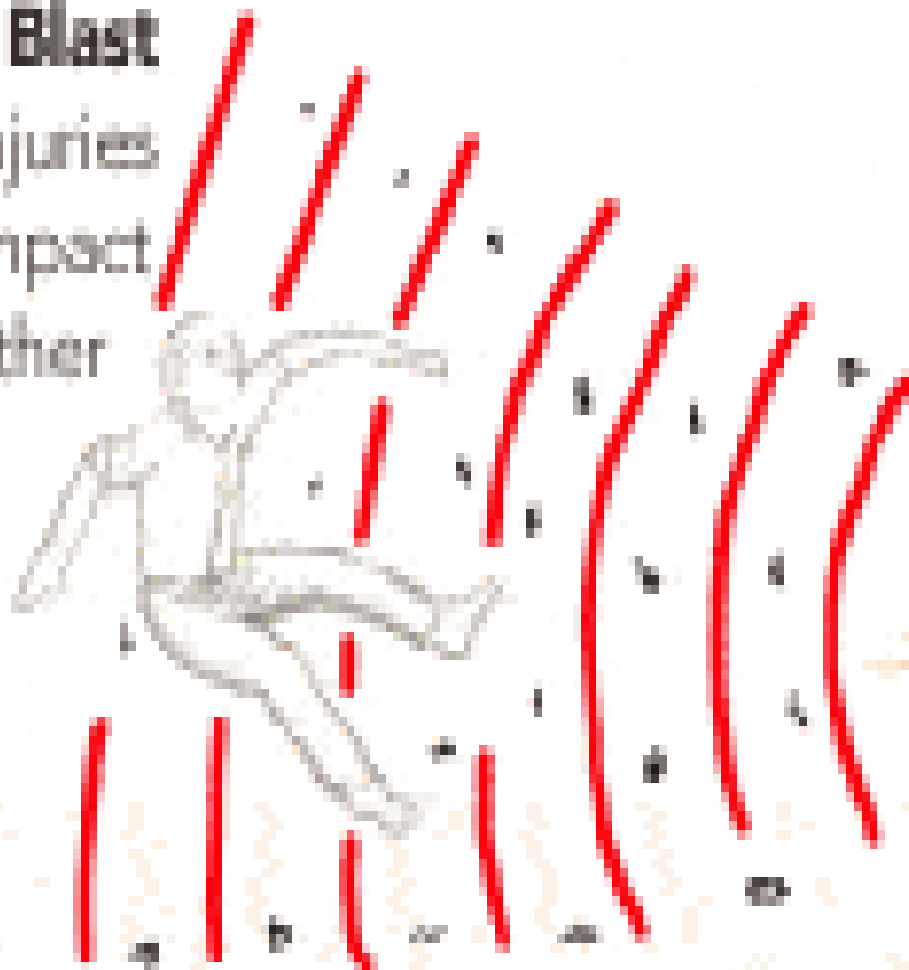

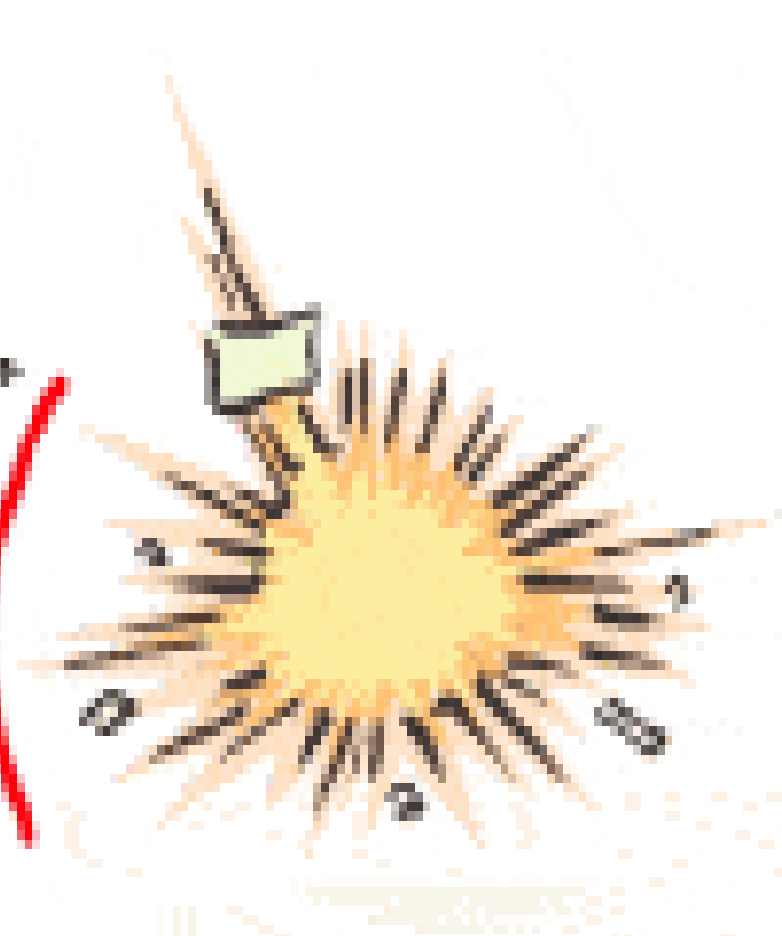

Tertiary Blast Injury
(Injuries due to impact with another object)

Secondary Blast Injury
(Injuries due to missiles being propelled by blast force)

Primary Blast Injury
(Injuries due to the blast wave itself)

За последните 14 години са извършени общо 48 000 терористични инцидента с над 107 000 жертви, които са се увеличили драстично. Има петкратно увеличение от 2000 година. Увеличението се дължи основно на терористичната дейност в пет държави: Ирак, Афганистан, Пакистан, Нигерия и Сирия.

С изключение на тези пет държави в останалата част от света е имало почти 4 000 нападения с повече от 3 200 смъртни случая. Това представлява увеличение с 54% спрямо предходната година.

Самоубийствените атентати са 2 500 от 2000 година насам. Над 90% от тях са в Близкия Изток, Северна Африка, Южна Азия.

Следващата основна заплаха на която трябва да обърнем внимание са индивидуалните атаки или така наречения „Вълк-единак“.

Чрез индивидуални атаки през последните седем години са атакувани: Белгия, Франция, Великобритания, Норвегия, Швеция и САЩ.

Има 35 инцидента, 113 жертви и 144 ранени.

Индивидуалистите са втория основен проблем за терористична дейност.

Те са хора които официално не са членове на терористична група.

СПЕШНО Е НЕОБХОДИМ СТРАТЕГИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ДОПУСНАТИТЕ СЛАБОСТИ ПРИ СПРАВЯНЕТО С ПОСЛЕДСТВИЯТА ОТ РЕДИЦА КРИЗИ В СТРАНАТА НИ И ЧУЖБИНА КАТО:

жп. катастрофата на гара Казичане през 1992 г.(8 загинали и 51 ранени), големия пожар през 1993 г. в пловдивското предприятие за козметика и парфюмерия “Ален мак” (8 тежко ранени), взрива в ТЕЦ ”Марица изток 3” през 1994г. (6 загинали и 20 ранени), обгазяването в “ Кремиковци” през 2004г. (3-ма загинали и 22-ма обгазени), трагедията с кораба “Хера” на 13.02. 2004г. (загинаха 19 души от екипажа), терористичния акт на 27 12.2003г. в Кербала срещу българския контингент (загиват петима български военнослужещи, а 27 са ранени), терористичния акт от 18.07. на летище Сарафово, както и анализа на действията на български формирования зад граница.

БЕЗ ДА Е ПРЕДМЕТ НА ТОЗИ СЕМИНАР И БЕЗ ДЕТАЙЛНО ДА АНАЛИЗИРАМЕ ВСИЧКИ ФАКТИ И ОБСТОЯТЕЛСТВА Е ВИДНО, ЧЕ КАКТО МНОГО ОТ ОТГОВОРНИТЕ ДЛЪЖНОСТНИ ЛИЦА ТАКА И БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ, ПОПАДНАЛИ ПОРАДИ РАЗЛИЧНИ ПРИЧИНИ В СТРАНИ С ТЕРОРИСТИЧНА АКТИВНОСТ, НЯМАТ ИЗГРАДЕНИ НАВИЦИ И ПОЗНАНИЯ ЗА АДЕКВАТНИ ДЕЙСТВИЯ В КРИЗИСНИ СИТУАЦИИ.

РЕАКЦИЯТА НА ОТГОВОРНИТЕ СЛУЖБИ, В МНОГО ОТ СЛУЧАИТЕ, СЪЩО Е БИЛА НЕАДЕКВАТНА- АКО ТОВА СЕ СЛУЧИ ОТНОВО, ДЕЙСТВИЯТА ИМ ЩЕ БЪДАТ ЛИ ПО-ДОБРЕ ОРГАНИЗИРАНИ?

ОТГОВОРЪТ НА ТОЗИ, И ДРУГИ ВЪПРОСИ МОЖЕ И ТРЯБВА ДА БЪДЕ НАМЕРЕН ПРИ ЕДНО СЪВРЕМЕННО, И АДЕКВАТНО ОБУЧЕНИЕ-КОМБИНИРАНИ АНТИТЕРОРИСТИЧНИ УЧЕНИЯ.

Един от важните инструменти на антитерористичната политика се явява осведомеността, т. е. знание и готовност за действия в извънредни ситуации.

Гражданите трябва да са подготвени и да знаят как да оцеляват.

Те трябва да са уверени, че се прави всичко възможно за обезпечаване на безопасността, да владеят прийоми на първа помощ и действия в извънредни ситуации.

Органите на местното самоуправление в рамките на своите ангажименти трябва да поддържат и засилват бдителността и вниманието на населението, особено при провеждане на различни мероприятия, в това число и празнични, за които е характерно събиране на много хора.

Своевременното реагиране и активната дейност на различните политически организации, обществени движения и религиозни обединения имат огромно значение в противодействието на тероризма.

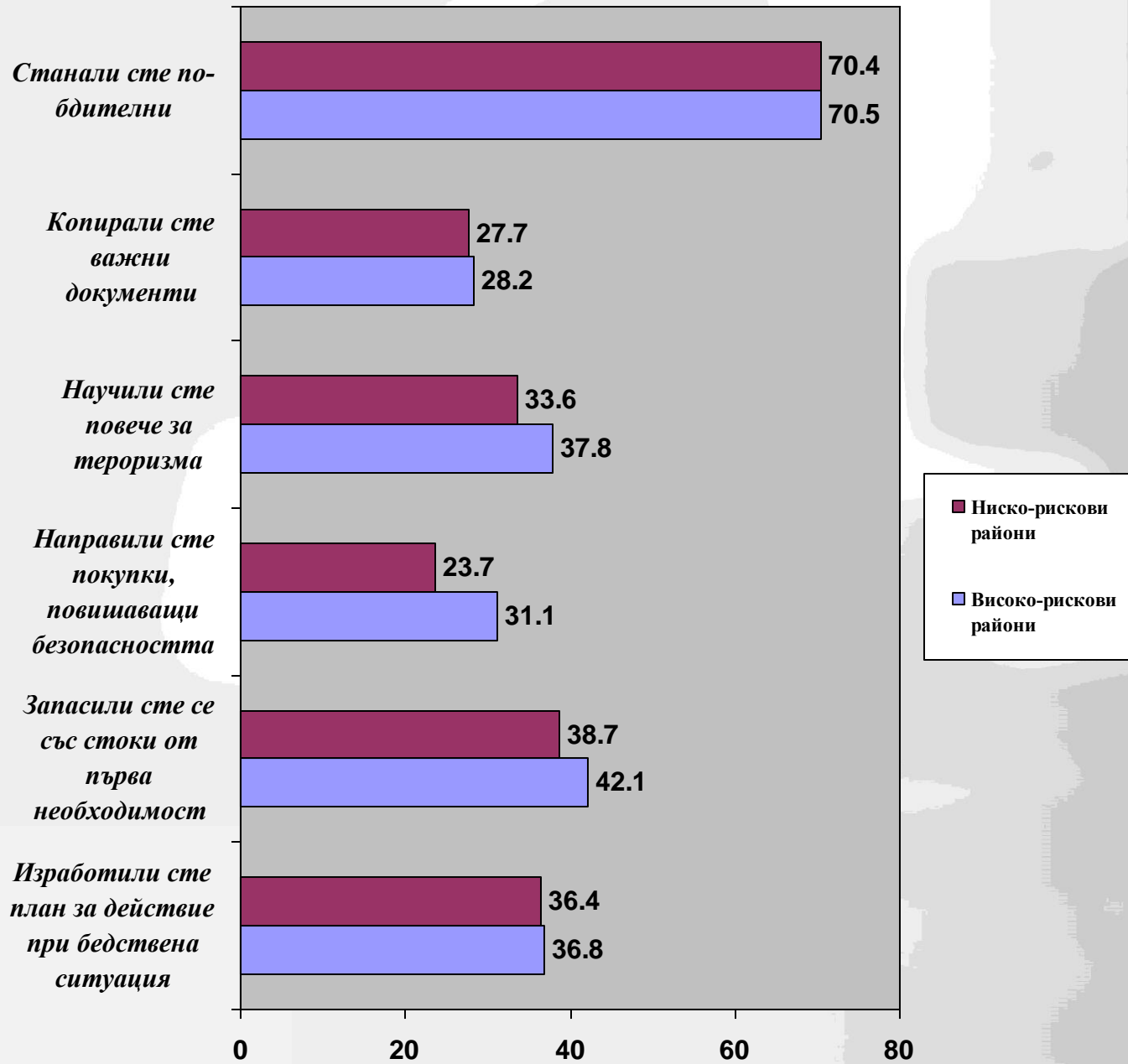
**ИЗКЛЮЧИТЕЛЕН ПРОБЛЕМ ЗА СТРАНАТА
НИ И ЕДНО ОТ НАЙ-СЛАБИТЕ МЕСТА В
ЦЯЛОСТНИЯ АЛГОРИТЪМ ЗА РЕАГИРАНЕ ПРИ
ТЕРОРИСТИЧНА ЗАПЛАХА Е ОБУЧЕНИЕТО НА
НАСЕЛЕНИЕТО И ГРАЖДАНСКИТЕ
ФОРМИРОВАНИЯ.**

**В ТАЗИ НАСОКА, МОЯТ СКРОМЕН ПРИНОС
И ОПИТ ЗА ПРОМЯНА НА ТАЗИ
НЕБЛАГОПРИЯТНА СИТУАЦИЯ В СТРАНАТА
НИ, Е РАЗРАБОТВАНЕТО И ИЗДАВАНЕТО НА
ДВЕ УЧЕБНИ ПОСОБИЯ-”ОЦЕЛЯВАНЕ В
ТЕРОРИСТИЧНА СРЕДА” И “УПРАВЛЕНИЕ НА
ВИСОКОРИСКОВИ ОПЕРАЦИИ”**

ИЗРАЕЛ

От изследваните 1040 терористични акта извършени в различни точки на света в периода 1972 - 2015 г. мога да направя извода, че най - често използваните средства и методи за извършване на терористични нападения са:

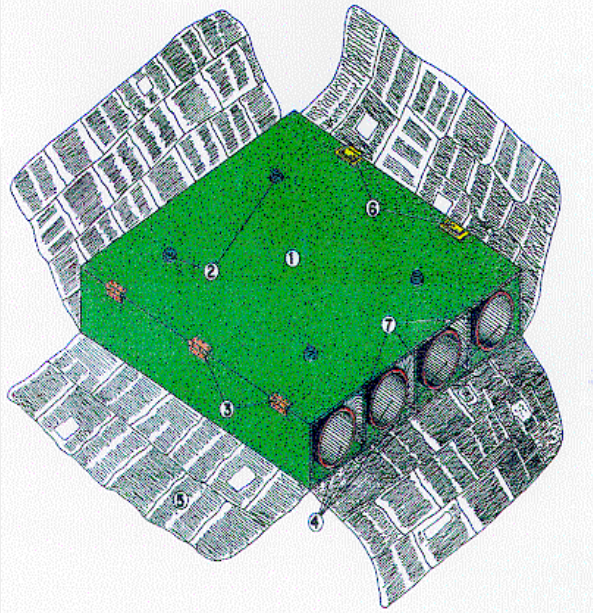
- **взривявания , включително и от самоубийци-камикадзе-405;**
- **отвлечения на хора- 155;**
- **завземане на сгради- 154;**
- **вземане на заложници- 90;**
- **въоръжени нападения- 65; различни системи оръжия: гранатомети, самоделни реактивни установки, самоделни артилерийски системи, огнестрелни оръжия**
- **въздушно пиратство- 40;**
- **палежи - 38; коктейл “Молотов” и взриво-запалителни смеси**
- **нестандартни оръжия**
- **шантаж - 9;**
- **психологическо въздействие-11**
- **комбинирани и други- 73.**

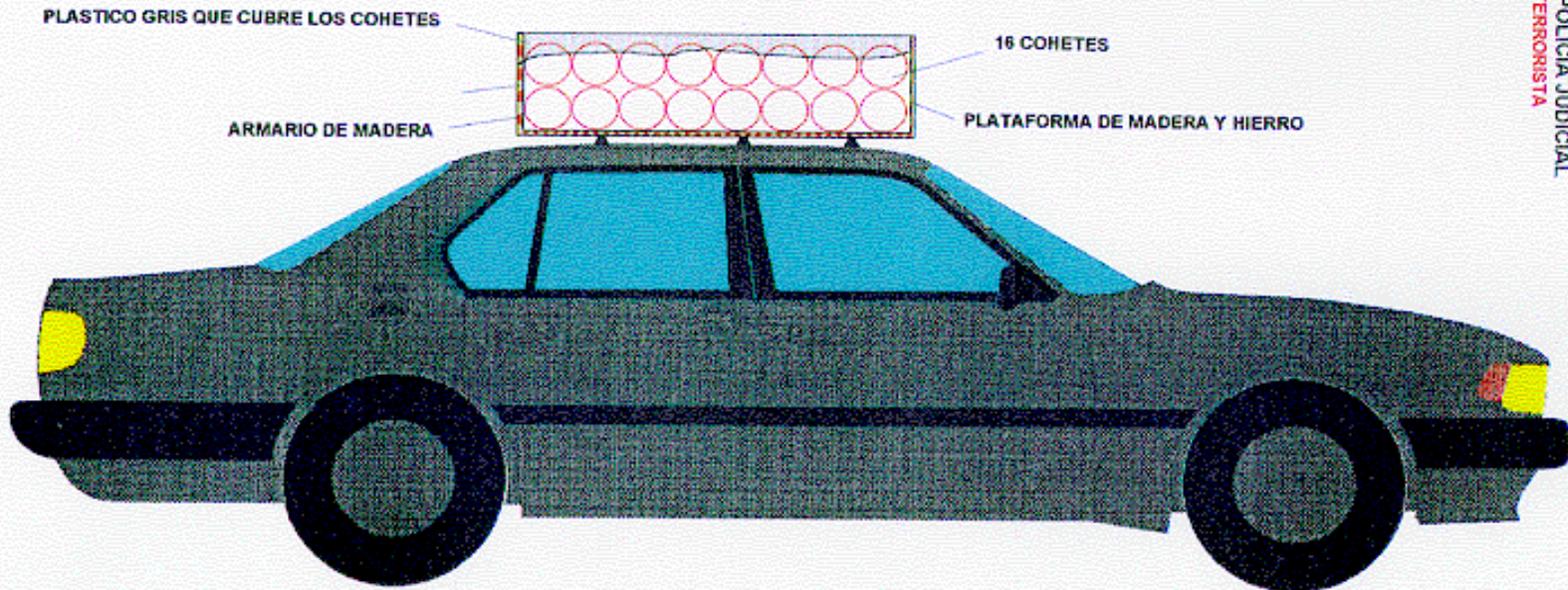
САМОДЕЛНА АРТИЛЕРИЙСКА СИСТЕМА, КАМУФЛИРАНА В АВТОМОБИЛ

16 ИЗСТРЕЛА НА ПОКРИВА НА АВТОМОБИЛА

Приоритетни цели-ДД САЩ

1. Критична инфраструктура
2. Туризм
3. Спортни съоръжения
4. Емблематични сгради и съоръжения
5. Природни ресурси
6. Икономически цели
7. Места посещавани от много хора
8. Държавни учреждения

**ЦРУ- ОТ 2011Г.- СЪСРЕДОТОЧАВАНЕ ВЪРХУ:
"МЕКИ" ЦЕЛИ С МАЛКО ИЛИ НИКАКВА
ОХРАНА**

**ЗАПЛАШЕНИ ЛИ СМЕ? –
ОТ КОГО?
И ЗАЩО?
ОСНОВНИ РИСКОВЕ И
ЗАПЛАХИ.**

ДИСКУСИЯ ПО РЕГИОНИ.

Що е терористична криза?

Събитие, което:

- **Е екстремно по характер и е неочаквано,**
- **Застрашава човешкия живот, убива или причинява материални щети,**
- **Изисква необичайни мерки за разрешаване**

Криза и мащабен случай

НЕ ВСЕКИ МАЩАБЕН СЛУЧАЙ ЗАПОЧВА КАТО КРИЗА, НО ВСЯКА КРИЗА СЕ ПРЕВРЪЩА В МАЩАБЕН СЛУЧАЙ.

Що е управление на кризи?

Действия, предприети за:

Предотвратяване
възникването на
кризи

Подготовка за
възможни
кризи

Реагиране
при
възникване
на кризи

Възстано-
вяване след
кризи

Необходимостта от управление на риска

- **Рисковете от терористични атаки в населени места трябва да бъдат преоценявани постоянно**
- **Управляването на риска помага да придобием сигурност, че съществуващите мерки за сигурност са достатъчни и ефективни**

КАКВА Е СИТУАЦИЯТА В СТРАНАТА? КОИ СА ПРИЗВАНИ И ТРЯБВА ДА ПРОТИВОДЕЙСТВАТ НА ТЕРОРИЗМА?

Няма държава в света, която може да се справи с толкова сериозни проблеми, ако в това не са включени и не участват активно – целия държавен апарат и обществото като цяло- невъзможно е едно отделно министерство, агенция или административна единица да успее в тази борба, ако няма съдействието на останалите държавни органи и обществото.

Тръгвайки по стълбицата на управление на държавата ще стигнем до нивото на местното самоуправление и местната администрация. Всяка отделна община и районно управление на полицията са всъщност първите, които трябва да анализират и покажат готовността си за отговор, и реакция при извършване на терористичен акт, защото те са първите на които реално ще се наложи да работят в тези условия за да защитят населението и да ограничат щетите от вероятното разрастване на подобна криза.

МВР е институцията която е призвана да защитава живота и здравето на хората, имуществото и културните ценности. И тук можем да открием един голям проблем.

Съгласно ЗМВР министерството изпълнява дейности по:

- Чл. 6. (1) оперативно-издирвателна;**
- охранителна;**
- разследване на престъпления;**
- осигуряване на пожарна безопасност и защита при пожари, бедствия и извънредни ситуации;**
- информационна;**
- контролна;**
- административнонаказателна и предоставяне на административни услуги.**

ПРЕВЕНЦИЯ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА РАДИКАЛИЗАЦИЯТА И ТЕРОРИЗМА- ОСНОВНИ СЪПКИ-СВЕТОВЕН ОПИТ

- 1. Изработване на ефикасна правно-нормативна рамка за превенция и противодействие на радикализацията и тероризма;**
- 2. План за изпълнение през 2016 г. на Стратегията за противодействие на радикализацията и тероризма;**
- 3. Изготвянето на законопроект за противодействие на тероризма;**
- 4. Изготвянето на концепция за комуникация с медиите и гражданското общество в условията на управление при кризи, възникнали в резултат от терористична дейност;**
- 6. Изготвяне на планове за противодействие на тероризма на компетентните министерства и ведомства, областни и общински администрации и стратегически обекти, както и на механизъм за оказване на съдействие на български граждани, станали обект или жертва на терористичен акт на територията на трети държави;**

- 7. Изграждане на система за мониторинг и координация между министерствата и ведомствата по отношение на противодействието на радикализацията и тероризма чрез специализирани контактни точки;**
- 8. Изграждане на платформа за бърз и качествен обмен на информация;**
- 9. Изграждане на методика за идентифициране, наблюдение и оценка на проявленията и рисковете от радикализация;**
- 10. Мерки за подобряване организацията и дейността на специализираните структури и повишаване на административния им капацитет.**

НОРМАТИВНА БАЗА РЕГЛАМЕНТИРАЩА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ПРИ ТЕРОРИСТИЧЕН АКТ

1. ЗМВР ,

2. ППЗМВР

**3. Правила за организация на дейността на МВР при
извънредни ситуации“ – рег.№ - 285/ 15.02.2012г ,**

**4. Национален План за противодействие на тероризма
–2008, актуализиран с р е ш е н и е № 1 от 5 януари
2016 година,**

**5. План за управление при кризи вследствие на
терористична дейност - 2008г., актуализиран 2010г.**

6. Национален План за защита при бедствия - 2010г.

7. ЗАПОВЕД – 8121з-205/18.06.2014 г. относно: П р о ц е д у р а за незабавно реагиране от органите на МВР при получаване на сигнал за превзет обект от терористи с вземане на заложници и терористичен акт с използване на взривно устройство.

8. Заповед за определяне на процедура за организация и управление на силите на МВР при овладяване на ситуации, възникнали вследствие на особено опасна престъпна дейност. Рег.№ Из-485/16.03.2010г.

ВИДОВЕ МЕРКИ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА ПРЕСТЪПНОСТТА В ОБЩИНИТЕ :

- 1. Увеличаване броя на полицаите за непосредствен контакт с общността;**
- 2. Засилване на полицейското присъствие на уязвими места – училища, паркове, пазари, природни и културно-исторически забележителности, увеселителни заведения и др.;**
- 3. Оптимизиране дейността на дежурните части – въвеждане на GPS –система;**
- 4. Въвеждане на видеонаблюдение;**
- 5. Специализирани полицейски операции;**
- 6. Форми за гражданско участие – граждански наблюдатели, смесени патрули, доброволни формирвания, взаимодействие с охранителни фирми, съвместни консултативни комисии, квартални съвети;**
- 7. Общинска полиция-?????????????**
- 8. „Инспекторат, паркинги и гаражи”,**
- 9. Звена за самоохрана**
- 10. В съответствие със Закона за защита при бедствия, по решение на общинския съвет, кметовете на общините могат да създават ДОБРОВОЛНИ ФОРМИРОВАНИЯ.**
- 11. Мобилни групи**

Дискусия

- **Какви примери можете да дадете за "меки" цели във вашия район?**
- **Как терористите биха научили за тези цели?**
- **Как да следим за индикации или доказателства, които биха ни накарали да се усъмним за наличието на дейности, свързани с тероризъм?**
- **Как се следи за такива индикации?**
- **Какви видове престъпления във вашия район или регион будят най-голяма загриженост у вас?**
- **Възможно ли е те да са свързани с тероризъм?**
- **Какви нормативни документи сте разработили?**
- **На какви предизвикателства или пречки се натъкнахте в прилагането на тези нормативни документи ?**

Дејност: Елементи на риска

- Работейки в групи:
  - Избройте три риска, с които се сблъсквате в ежедневието си, които варират по сериозност (ниска, средна и висока)
  - Идентифицирайте стъпките, които предприемате за смекчаване на всеки риск
- Имайте готовност да представите вашите резултати

Време: 15 минути